

ARREST

N° 4648

Rep. Nr. 2012/9456

Het Hof van Beroep te BRUSSEL, achtste kamer, na
beraadslaging, spreekt volgend arrest uit :

A.R. nr. 2009/AR/471

INZAKE VAN :

8ste kamer

1. FORREST George

2. LTD KF, voorheen KINROSS FORREST LIMITED,
vennootschap naar het recht van de Britse Maagden-
eilanden, met maatschappelijke zetel te Tortola
(Britse Maagdeneilanden), Geneva Place Waterfront
Drive P.O. Box 3469, Road Town,
beiden woontskeuze doend bij hun raadsman,

appellanten,

✓ vertegenwoordigd door Meester Ludo Cornelis, advocaat te
1050 Brussel, Louizalaan 99;

11.12.2012

TEGEN :

1. V.Z.W. WERELDMEDIAHUIS, met maatschappelijke zetel
te 1060 Sint-Gillis, Vlasfabriekstraat 11,

2.

geïntimeerden,

✓ vertegenwoordigd door Meester Heidi Waem loco Meester
Filip Van Elsen, advocaat te 2600 Antwerpen,
Uitbreidingstraat 80.

LEIDEN ARREST

Gelet op het vonnis dat, na tegenspraak, op 25 april 2008 werd uitgesproken door de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, beslissing waarvan geen akte van betekening wordt overgelegd.

Gelet op het verzoekschrift tot hoger beroep dat, tijdig en regelmatig naar de vorm, op 20 februari 2009 werd neergelegd op de griffie van het hof.

Gelet op het arrest dat op 5 juni 2012 werd uitgesproken door het hof en waarin de heropening van het debat werd bevolen.

Gehoord de raadslieden van de partijen in hun mondelinge uiteenzetting, de heer advocaat-generaal Roland Debruyne in zijn mondeling advies en de raadslieden van de partijen in hun mondelinge repliek op dit advies, op de openbare terechtzitting van 5 november 2012.

BEKNOPT RELAAS VAN DE FEITEN

1. Wat het beknopte relaas van de feiten betreft, verwijst het hof naar haar arrest van 5 juni 2012.

PROCEDUREVOORGAANDEN EN VOORWERP VAN HET HOGER BEROEP

2. Wat de procedurevoorgaanden en het voorwerp van het hoger beroep betreft, verwijst het hof eveneens naar haar arrest van 5 juni 2012.

Het advies van advocaat-generaal Roland Debruyne luidt nog steeds dat het bestreden vonnis moet worden bevestigd.

BESPREKING

Wat de ontvankelijkheid van de vorderingen van appellanten betreft

3. Artikel 25 van de Grondwet bepaalt:

“De drukpers is vrij; de censuur kan nooit worden ingevoerd; geen borgstelling kan worden geëist van de schrijvers, uitgevers of drukkers.

Wanneer de schrijver bekend is en zijn woonplaats in België heeft, kan de uitgever, de drukker of de verspreider niet worden vervolgd.”

4. De regel van artikel 25, tweede lid van de Grondwet, dat voorziet in een getrapte aansprakelijkheid voor drukpersmisdrijven en geldt in strafzaken en in burgerlijke zaken, is enkel van toepassing op gedrukte en bekendgemaakte geschriften, waarin een idee of een mening wordt geuit.

Deze regels kunnen bijgevolg niet worden toegepast op afbeeldingen, zoals foto's, tekeningen of karikaturen, die slechts een voorstelling zijn van een persoon of van een materieel voorwerp. Zelfs indien een tekening of een karikatuur een mening zou kunnen vertolken, hetgeen hier wel degelijk het geval is, gaat het in ieder geval niet over een meningsuiting door middel

van een gedrukt geschrift.

Het tweede lid van artikel 25 van de Grondwet verwijst overigens uitdrukkelijk naar “de schrijver”.

De omstandigheid dat afbeeldingen kunnen vallen onder de bescherming van artikel 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), dat in de Belgische rechtsorde rechtstreekse werking heeft, doet hieraan geen afbreuk.

5. De regel van artikel 25, tweede lid van de Grondwet staat er echter niet aan in de weg dat een uitgever, die foutief schade berokkent op een wijze die kan worden onderscheiden van de fout van de schrijver, daarvoor ook aansprakelijk kan worden gesteld.

Deze onderscheiden fout kan niet bestaan in een louter gebrek aan toezicht en/of controle op de journalist. Artikel 1384, derde lid van het Burgerlijk Wetboek kan niet worden aangewend om de getrapte aansprakelijkheid van artikel 25, tweede lid van de Grondwet te omzeilen.

6. In voorliggend geval, wordt door appellanten ingeroepen dat zij schade hebben geleden door de inhoud van het artikel dat door tweede geïntimeerde werd geschreven.

In de regel kan krachtens artikel 25, tweede lid van de Grondwet enkel tweede geïntimeerde als schrijver van dit artikel, en niet eerste geïntimeerde als uitgever van het magazine waarin het artikel is verschenen, hiervoor aansprakelijk worden gesteld.

Volgens appellanten is het echter niet tweede geïntimeerde, maar eerste geïntimeerde, die heeft beslist om het artikel te publiceren en was haar tussenkomst niet beperkt tot de loutere publicatie van het artikel, maar heeft zij eveneens:

- het verhaal aangekondigd met een grievende karikatuur op de voorpagina van het magazine en de welkomspagina van haar website,
- naast het artikel een mogelijk nog meer grievende tekening gepubliceerd (de zogenaamde tango mortale met eerste appellant en president Kabila),
- een lasterlijke titel ingevoegd in het artikel ("Forrest: onderkoning van Katanga"),
- een foto gepubliceerd van eerste appellant, met als onderschrift: "George Forrest: Geen behoefte aan heldere regels", alsof het om een uitspraak van eerste appellant of om een feitelijke vaststelling zou gaan,
- op dezelfde bladzijde een artikel gepubliceerd naast het litigieuze artikel, met een overzicht van de oorlogsslachtoffers in de Democratische Republiek Congo sedert 1998, hetgeen in de geest van de lezer moet leiden tot een volstrekt ongegronde associatie tussen appellanten en deze tragedie.

Ten aanzien van eerste geïntimeerde roepen appellanten derhalve fouten in, die te onderscheiden zijn van het louter schrijven en publiceren van een artikel. Dat een derde – ; – degene zou zijn die de afbeelding op de voorpagina van het magazine en de welkomspagina van de website

heeft ontworpen, is niet relevant. Het is immers eerste geïntimeerde die hiertoe de opdracht heeft gegeven en die minstens de beslissing heeft genomen om deze afbeelding te publiceren ter aankondiging van het artikel over eerste appelland.

Ten aanzien van tweede geïntimeerde roepen appellandten niet alleen in dat hij het volgens hen foutieve artikel heeft geschreven. Zij achten hem eveneens aansprakelijk voor het feit dat hij dit artikel heeft laten publiceren, zoals dit is gebeurd, met voormelde karikatuur en tekening, ondertitel en foto met onderschrift, naast het artikel met het overzicht van oorlogsslachtoffers. Zij stellen dat tweede geïntimeerde door het schrijven van zijn foutieve bijdrage en door deze te laten publiceren, zoals dit is gebeurd, zich niet heeft gedragen als een normaal zorgvuldig en vooruitziend journalist, geplaatst in dezelfde omstandigheden, en daardoor schade heeft berokkend, waarvoor hij, samen met eerste geïntimeerde, aansprakelijk is.

7. Het hof besluit dan ook dat de vorderingen van appellandten tegen beide geïntimeerden onontvankelijk dienen te worden verklaard.

Het bestreden vonnis moet bijgevolg worden hervormd en het principaal hoger beroep is derhalve gegrond, in zoverre bepaalde luiken van de eisen als onontvankelijk werden verworpen.

Het incidenteel beroep moet worden verworpen, in zoverre geïntimeerden vragen dat de vordering onontvankelijk zou worden verklaard.

Of de grieven van appellanten gegrond zijn en of en in hoeverre eerste en tweede geïntimeerden hiervoor aansprakelijk kunnen worden gesteld, zal worden onderzocht in het kader van de behandeling ten gronde.

Wat de grond van de zaak betreft

8. De vrijheden van drukpers en van meningsuiting, waarvan het recht op humor een onderdeel uitmaakt, zijn niet onbeperkt.

Ter gelegenheid van de uitoefening van deze vrijheden mogen de reputatie, de eer en de goede naam van een derde niet worden aangetast. Dit wordt overigens uitdrukkelijk bepaald in artikel 10, tweede lid van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

Op de voorpagina van het magazine MO* (Mondiaal Magazine) van maart 2006 en op de welkomspagina van de website van eerste geïntimeerde werd eerste appellant afgebeeld op een postzegel, met de Congolese vlag op de achtergrond en met een hoofddekseel dat ongetwijfeld doet denken aan de voormalige president van ex-Zaire, _____, met als ondertitel: "*George Forrest: koper-koning van Congo*". Het gebruikte hoofddekseel in panterhuid verwijst wel degelijk naar president _____ en niet, zoals door geïntimeerden wordt beweerd, naar eender welk Afrikaans staatshoofd van wie enkele typerende kenmerken worden weergegeven.

Dit magazine heeft (had) 244.500 lezers, maar werd samen met het tijdschrift Knack verspreid, dat 658.200 lezers heeft (had). Bovendien kon de afbeelding worden waargenomen op de website van eerste geïntimeerde. Deze streefde wel degelijk een zo groot mogelijke verspreiding en bekendmaking na van deze afbeelding, die dan ook in ieder geval door een veel groter publiek werd of kon worden gezien en opgemerkt dan de personen die het door tweede geïntimeerde geschreven artikel hebben gelezen. Er kan dan ook niet worden beaamd dat alle personen die deze afbeelding onder ogen hebben gekregen, deze in verband konden brengen met en relativeren in functie van het bijhorende artikel.

Appellanten stellen bovendien terecht dat deze afbeelding eerste appellant associeert met een persoon die door het publiek wordt misprezen en wordt beschouwd als een corrupte en gewelddadige machtswellusteling en tiran, die zijn land heeft geplunderd ten nadele van de bevolking. In het artikel wordt uitdrukkelijk vermeld dat president het geld uit de staatskas roofde. Het plaatsen van deze karikatuur op de voorpagina van het magazine en op de welkomspagina van de website kan niet anders dan bewust zijn gebeurd.

Dat deze voorstelling van eerste appellant aan de werkelijkheid zou beantwoorden, wordt geenszins gestaafd en wordt evenmin verantwoord door de inhoud van het artikel. Deze afbeelding voegt evenmin iets toe aan de inhoud van dit artikel. Het gaat niet om een objectieve berichtgeving en kan niet worden afgedaan als een toegelaten overdrijving. Eerste appellant is in dat land actief geweest onder verschillende opeenvolgende politieke regimes, zodat niet zomaar kan worden gesteld dat hij met president zou hebben "meegeheuld" of dat hij moet worden geassocieerd

met deze president en zijn regime.

Hierdoor werden de reputatie, de eer en de goede naam van eerste appellant manifest onnodig en doelbewust aangetast. Hieraan wordt geen afbreuk gedaan door het feit dat eerste appellant, tijdens een interview dat op 25 februari 2012 werd gepubliceerd in het De Morgen Magazine, bepaalde uitspraken heeft gedaan over president Mobutu, zoals dat de geschiedenis te hard over hem heeft geoordeeld, dat het beeld van de plunderaar die zijn land uit puur persoonlijk gewin heeft leeggezogen en dit land naar de vaantjes heeft geholpen, niet klopt, dat hij positieve dingen heeft gedaan voor zijn land en dat hij zich zelden bemoeide met de bedrijven van eerste appellant maar wel regelmatig advies vroeg aan deze laatste. Dit persoonlijk oordeel van eerste appellant neemt immers niet weg dat deze president in het algemeen anders wordt bekeken en misprezen en dat eerste appellant in de afbeelding met deze president wordt geassocieerd met de bedoeling om ook hem aan de publieke verachting bloot te stellen.

Dergelijke afbeelding kan niet worden gerechtvaardigd door het recht op humor en/of satire. Dit recht mag immers niet worden misbruikt om op onaanvaardbare wijze schade te berokkenen aan de reputatie, de goede naam en/of de eer van een persoon, noch met als enig doel iemand belachelijk of zwart te maken. Het recht op humor vormt geen excuus voor het lasterlijk en beledigend karakter van de wijze waarop eerste appellant werd afgebeeld. Overigens erkennen geïntimeerden zelf dat, hoewel satire meestal grappig bedoeld is, haar eerste doel niet humor op zich is dan wel een aanval op iets dat de auteur sterk afkeurt, door middel van het wapen van de snedigheid.

Bovendien is MO* geen satirisch blad maar wil zij doorgaan als een opiniërend maandblad dat betrouwbare, relevante en diepgravende analyses brengt. De afbeelding werd dan ook niet gebruikt om een satirisch bedoelde bijdrage te illustreren, maar met het oog op een maximale verspreiding geplaatst op de voorpagina van het magazine en op de welkomstpagina van de website ter aankondiging van een artikel dat gebaseerd wil zijn op ernstige, betrouwbare, relevante en kritische journalistiek.

Geïntimeerden verwijzen ten onrechte naar andere spotprenten die in de pers zijn verschenen. Het hof doet immers enkel uitspraak in het kader van huidig geschil. Deze andere prenten kunnen niet worden vergeleken met de litigieuze afbeelding van eerste appellant. Zo is de afbeelding van de heer Maurice Lippens in een put in de duinen weliswaar een verwijzing naar het feit dat Saddam Hoessein zich niet meer liet zien en naar de toestand waarin hij zich bevond toen hij werd teruggevonden, maar is deze spotprent niet van aard hem met Saddam Hoessein te associëren.

De wijze waarop eerste appellant werd afgebeeld kan evenmin worden verantwoord door de omstandigheid dat hij een bekende en invloedrijke zakenman is en dat een publieke persoon meer kritiek – zelfs met een zekere dosis overdrijving - moet kunnen verdragen dan iemand die niet in de media verschijnt. Overigens is eerste appellant geen politicus, doch een zakenman.

Gelet op alle vorige overwegingen kan niet worden aangenomen dat deze karikatuur enkel tot doel had en van aard was om op een aanvaardbare manier de sterke verwevenheid te belichten tussen politiek en industrie in de Democratische Republiek Congo en te kennen te geven dat de

jarenlange en verstrekkende invloed en macht van eerste appellant deze van de Afrikaanse staatshoofden evenaren en dat zijn activiteiten, net als die van deze staatshoofden, niet leiden tot een maximale ontwikkeling van de Congolese bevolking.

Verwijzingen naar beslissingen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en andere gerechtelijke beslissingen, die betrekking hebben op niet vergelijkbare zaken, zijn niet ter zake dienend.

Eerste geïntimeerde heeft derhalve een fout begaan door deze afbeelding van eerste appellant te publiceren op de voorpagina van het magazine MO* en op de welkomspagina van haar website. Zij moet de hierdoor veroorzaakte schade vergoeden. Dat zij de afbeelding niet zelf heeft ontworpen, staat hieraan niet in de weg.

In hoofde van tweede geïntimeerde wordt echter geen fout aangetoond. Er wordt niet bewezen dat hij enig initiatief heeft genomen voor, inspraak had bij of betrokken was bij het ontwerp en/of de publicatie van deze afbeelding, noch dat hij de mogelijkheid had om deze publicatie te verhinderen.

Tweede appellante toont niet aan dat zij enige schade heeft geleden door deze publicatie. Eerste appellant mag aanspraak maken op de volledige vergoeding van de door hem geleden schade. De omstandigheid dat deze materiële en morele schade, waarvan het bestaan voldoende vaststaat, moeilijk exact kan worden becijferd, heeft niet tot gevolg dat er geen schadevergoeding kan worden toegekend, noch dat de schade moet worden beperkt tot één euro.

In de gegeven concrete omstandigheden stelt het hof de in hoofde van eerste appelland geleden materiële en morele schade in billijkheid vast op 5.000 euro, interest tot de datum van huidig arrest inbegrepen.

Op dit bedrag is moratoire interest aan de wettelijke rentevoet verschuldigd vanaf de datum van huidig arrest tot de datum van de uiteindelijke betaling.

9. Wat het artikel zelf betreft, overweegt het hof het volgende.

Dit artikel, dat als titel draagt *“Kabila en Forrest in tango mortale. Congo vergooit zijn kroonjuwelen”*, bevat onder meer de volgende passages:

“Als alles goed gaat, vinden binnenkort voor het eerst in veertig jaar weer verkiezingen plaats in Congo. (...) De grote hoop is dat die verkiezingen tot een beter bestuur van het land leiden. De noden zijn alvast enorm: ouders betalen nog altijd een groot deel van de leraarslonen, de gezondheidszorg is zeer zwak, de Congolezen behoren tot de armste mensen ter wereld (...) Maar Congo kan niet blijven goederen invoeren met gekregen geld. Het moet dus ook zelf exporteren.

Internationaal competitief zijn is niet evident voor een land met een uiterst krakkemikkige infrastructuur en een bevolking die weinig geschoold is. Dé troef van Congo is zijn ondergrond, die vol zit met grondstoffen die de rest van de wereld nodig heeft. Het schandaal is dat de Congolezen zelf tot nu toe zelden iets gehad hebben aan die Congolese grondstoffenrijkdom. In de koloniale tijd waren het vooral de Belgen die er beter van werden en in het Mobutu-tijdperk was het le président-fondateur die het geld uit de

staatskas roofde (..)."

"Plundering gedefinieerd

Volgens het IMF is ongeveer een vijfde van de Congolese bevolking afhankelijk van ambachtelijke of informele mijnbouw. 800.000 mensen werken in de diamantsector, 60.000 in de zogenaamde copperbelt van Katanga. Hoe primitief de ambachtelijke mijnbouw is, blijkt bij een bezoek aan de open mijn van Ruashi, op 20 km van het centrum van de Katangese hoofdstad Lubumbashi. Jongemannen graven en kappen er onder een loden zon met eenvoudige schoppen de grond weg, op zoek naar ertshoudende stukken ondergrond. Kinderen vanaf acht jaar verrichten kleine hand- en spandiensten voor enkele eurocenten. De ertshoudende brokken worden in zakken naar de weg gesjokt waar tussenhandelaars - negociants - de zakken opladen om ze naar zogenaamde comptoirs te brengen. Het werk is onveilig en ongezond en bovendien heeft Congo erg weinig aan deze wilde exploitatie. (...)

In 2004 kregen creuseurs per ton kobalt omgerekend 1000 dollar, terwijl die op de wereldmarkt 55.000 dollar waard was. Op die manier wordt met de grondstoffenrijkdom geen basis gelegd voor de duurzame ontwikkeling van Congo. Er worden geen wegen mee gebouwd of onderwijzers mee betaald. De Belgische senaatonderzoekscommissie over grondstoffenplunderingen in Congo (2003) definieerde plundering als 'uitbating van de Congolese rijkdommen op een manier die de Congolezen of de Staat niet of in onvoldoende mate ten goede komen'. Die definitie is hier perfect van toepassing. Veel erts verlaat het land zonder enige vorm van bewerking of belasting: (...)

'Ook de Forrestgroep neemt af van de creuseurs, maar daar horen we België niet over', stelt Herman (Marc-Olivier Herman van Broederlijk Delen). Ons land wil een systeem opzetten dat de Congolese ertsen

traceerbaar maakt, om zo de illegale stromen te kunnen afzonderen. België steunt ook projecten die op termijn de kinderarbeid in de mijnen moeten afbouwen en de creuseurs langzaam in het formele mijnbouw-circuit moeten opnemen.”

“De jaren van uitverkoop

Het was ooit anders. Tot 1990 was het staatsbedrijf Gécamines, dat alle mijnrechten in Katanga bezit, de grote melkkoe van de overheid, goed voor een derde van de staatsinkomsten. Het geheim van die grote rendabiliteit zat in het feit dat de gewonnen ertsen op grote schaal in Congo zelf werden geraffineerd. Daar kan nu enkel nog van gedroomd worden. Gécamines produceert zelf nog amper 20.000 ton kopererts, in 1985 was dat nog 470.000 ton. Het slechte management, de plundering door Mobutu, de bestuurlijke chaos tijdens de oorlog, het leidde allemaal samen tot de ineenstorting van het staatsbedrijf, met alle gevolgen van dien voor de ooit meer dan 30.000 personeelsleden.(...)

De voorbije tien jaar werden delen van Gécamines stap voor stap geprivatiseerd door joint ventures aan te gaan waarin Gécamines telkens een aantal mijnrechten inbracht en de privé-partners geld.(...)

De joint ventures zijn op een bijzonder ondoorzichtige en chaotische manier tot stand gekomen. (...) Zoals de voorbije twintig jaren in zoveel landen werd bewezen, bleek helaas ook hier dat een privatisering die de bevolking ten goede komt maar mogelijk is als een sterke en capabele overheid die in goede banen leidt. (...) 'Er is dus veel ruimte voor verbetering' stelde het IMF in 2004. Lees: de mijnsector zou veel meer kunnen opbrengen voor de Congolezen. De vraag is: hoe komt het dat dit niet het geval is en wat moet er gebeuren om die opbrengst te verbeteren?’”

“Het verborgen rapport

(...) In de schoot van het Congolese overgangsparlement werd in 2004 een commissie belast met het onderzoek naar de geldigheid van de contracten die tijdens de oorlogsjaren 1996-1998 werden afgesloten. De commissie, onder leiding van Christophe Lutundula, leverde op 25 juni 2005 haar rapport af, maar het parlamentsbureau met daarin alle grote partijen weigert al zeven maanden het rapport publiek te maken. (...) MO kon het rapport wel inkijken. De contracten die werden afgesloten over de Katangese bodemrijksdommen worden er scherp in bekritiseerd. Samengevat:*

** Er wordt in de contracten geen raming gemaakt van de natuurlijke rijkdommen die de overheid in partnerships inbrengt en het is dus moeilijk een billijke vergoeding voor die inbreng vast te stellen. Ook al omdat er vooraf geen haalbaarheidsstudie wordt verricht.*

** Er wordt amper geëist dat de privé-partner eigen kapitaal inbrengt. De privé-spelers brengen in het partnership eigenlijk niet veel meer dan hun toegang tot krediet, een toegang die de Gécamines met al zijn schulden heeft verloren. Dat betekent dat eventuele inkomsten in de eerste plaats dienen om die leningen af te betalen, waardoor Gécamines geen geld ziet.*

** Het beheer van de joint venture wordt in handen van de privé-partner gegeven, die naar hartenlust kosten kan inbrengen (transport, chemicaliën, management fees) die de winst en dus de dividenden voor Gécamines drukken.*

** De minimale voorwaarden inzake mijnbouw die de overheid zelf heeft afgekondigd, worden door de ministers en zelfs door de president (de oude Kabila op dat moment) genegeerd.*

** Er wordt aanvaard dat de private partners off shore adressen hebben. Gevolg: bij failliet blijft Gécamines met de schulden achter.*

** Geen enkele partner beschikte over een mijnervaring die in verhouding stond tot de omvang van de projecten.*

Om al die redenen leveren die joint ventures Gécamines, en dus Congo, heel weinig geld op. Tot grote woede van de werknemers. Die zien immers hoe hun Gécamines wordt uitgekleed terwijl ze zelf op hun achterstallige lonen moeten wachten. (...)"

"Forrest: onderkoning van Katanga

De bevindingen van de commissie Lutundula zijn perfect in overeenstemming met het rapport dat International Mining Consultants (IMC) in 2003 in opdracht van de Wereldbank maakte over Gécamines. Het IMC-rapport, dat ook al nooit publiek werd gemaakt, zag een zelfde patroon waarbij de private partners relatief weinig inbrengen, maar wel een pak meer uit de joint ventures slepen dan Gécamines.

Cruciaal is volgens IMC dat de contracten toelaten om de winst buiten Congo te maken. Omdat in al die contracten de private partner het beheer in handen heeft, en zelf veel diensten toelevert, kan hij naar believen spelen met de kosten van die diensten. Die kritiek klinkt ook in verband met de joint ventures van Gécamines met de groep van de Belg George Forrest, omdat die groep als aannemer van allerlei werken juist erg veel diensten zelf kan leveren. IMC wees er bijvoorbeeld op dat de Forrestgroep de STL-fabriek in Lubumbashi (joint venture met Gécamines en het Amerikaanse OMG) mocht bouwen zonder dat de prijs van de werken werd gecontroleerd door een aanbestedingsprocedure.

Luiswhishi, een ander partnership tussen Gécamines en de Forrest groep wordt in het Lutundula-rapport genoemd als een van de weinige partnerships die de staat effectief wat geld opbracht. Daarover ondervraagd, zei Christophe Lutundula: 'Er valt ook heel wat op te merken over de contracten van Forrest, maar hij lijkt me wel de minst slechte van wie er nu in Katanga actief (is). Hij is ook de enige die gekend is.' Marc Herman van Broederlijk Delen draait die redenering om: 'Forrest zorgt er

juist voor dat hij de enige ernstige ondernemer is in Katanga. Dankzij het relatienetwerk dat hij de voorbije dertig jaar heeft opgebouwd, heeft hij geen behoefte aan heldere regels, integendeel. Zijn comparatief voordeel is juist dat hij kan functioneren in een omgeving zonder duidelijke rechtsregels'.

De joint ventures brengen weinig geld in het laatje maar scheppen wel werkgelegenheid. En ere wie ere toekomt, zelfs de grootste tegenstanders van Forrest erkennen dat hij zijn personeel zo ongeveer de beste loon- en arbeidsvoorwaarden van de hele regio geeft. Hij laat sinds kort ook de vakbonden toe, wat niet gezegd kan worden van de Indiase bedrijven als Chemaf. Ook Jean-Pierre Muteba van Nouvelle Dynamique Sociale, een vakbond die heel wat Gécamineswerkers vertegenwoordigt en zeer kritisch staat tegenover Forrest, erkent dat. 'Het probleem zit vooral in het feit dat hij toegang krijgt tot de beste mijnconcessies van het land zonder dat daar veel tegenover staat, behalve dan wat jobs.' Dat klopt: het is niet omdat Forrest zijn personeel relatief goed behandelt, dat hij Congo geen schade zou berokkenen, bijvoorbeeld door de aard van de contracten die hij met Gécamines aangaat, en door de manier waarop hij ze uitvoert."

"Nu ook de kroonjuwelen

(...) In augustus 2005 ondertekende president Kabila een decreet dat Kamoto en Kamoto Oliviera Virgule (KOV) en andere belangrijke bewerkingsinstallaties voor minstens 20 jaar aan de privé doorspeelde, meer bepaald aan enkele oude vertrouwden: de groep Forrest en Dan Gertler, de Israeli die al zeer sterk staat in de Congolese diamantsector. Volgens IMC zijn Kamoto en KOV goed voor niet minder dan 70 procent van de beschikbare koperreserves van Katanga.

De legendarische "gunstige wind" deed deze contracten op de redactie van MO belanden. Samen met Broederlijk Delen, 11.11.11 en de Britse*

ngo Raid lieten we de contracten analyseren door het gespecialiseerde advocatenbureau Fasken, Martineau en DuMoulin (zie kader).

Zelfs zonder die specifieke knowhow valt op dat de contracten zondigen tegen alle don't en do's die de Lutundula-commissie op een rijtje zet. De partners van Gécamines bevinden zich in beide gevallen op de Britse Maagdeneilanden, er wordt eens te meer geen raming gemaakt van de inbreng van de Gécamines alhoewel het hier gaat om de rijkste koperbodems ter wereld, met erts dat tussen 3 en 5 procent kopergehalte heeft. (...) Het beheer zal in handen zijn van de private partners die alle inkomsten naar rekeningen op de Britse Maagdeneilanden mogen versassen. Er was geen internationale aanbesteding. Opnieuw worden er geen minimumvereisten gesteld voor het in te brengen eigen kapitaal, alles mag worden geleend, wat enorm drukt op de te verwachten inkomsten voor Gécamines, want de opbrengsten moeten in eerste instantie naar de afbetalingen gaan. De partners beschikken niet over de mijnervaring die in verhouding staat tot de enorme omvang van het project. (...)"

"De contracten onthuld

Fasken, Martineau en DuMoulin heeft bijzonder veel vragen bij de contracten. Enkele uittreksels uit de analyse over het Kinross-Forrestcontract. 'In gevallen als deze is het de praktijk, soms zelfs wettelijk bepaald, om een audit en een evaluatie te organiseren van de inbreng in natura, zodat beide partners zeker zijn dat hun inbreng een faire waarde kreeg. De aandelen in het kapitaal worden op basis van die inbreng verdeeld. Hier is die verdeling gebeurd zonder een haalbaarheidsstudie. Is de inbreng van Gécamines eerlijk ingeschat? Wat zou de kost geweest zijn om een complete infrastructuur te bouwen (wegen, elektriciteitsstations, waterkanalen, toegang tot publieke voorzieningen) in dat gebied? Of een nieuwe fabriek en installaties? Hoe moeten de relatieve risico's worden

afgewogen vermits geen enkele van de activa van Kinross-Forrest als garantie worden gegeven voor de leningen?' Kinross-Forrest mag van de bruto-opbrengsten een zeer breed omschreven waaier van kosten aftrekken. Dat roept veel vragen op bij de FMD, omdat op die manier de kat bij de melk wordt gezet. 'Een betaling (van huurkosten) gebaseerd op nettowinsten is speculatief. (...)

De besluiten van FMD zijn duidelijk.

** Het is niet onredelijk om aan te nemen dat Kinross-Forrest volledig terugbetaald zal zijn in intresten en kapitaal van alle leningen en voorschotten, en substantiële voordelen zal hebben gehaald uit de controle die het zal hebben uitgeoefend op de werking vooraleer Gécamines enige beloning zal ontvangen voor zijn inbreng.*

** Het is niet onredelijk om aan te nemen dat de betaling voor de gehuurde installaties en machines minimaal zo niet onbestaande zal zijn.*

** Het is niet onredelijk om aan te nemen dat de beschikbare cash voor het betalen van dividenden geminimaliseerd zal worden omdat het voor Kinross-Forrest voordeliger is om ten volle betaald te worden via contracten met de manager (voor het uitvoeren van allerlei diensten voor de joint venture jvd) dan de resterende cash te delen met Gécamines. Voor het GEC-contract wordt er nog aan toegevoegd dat dividenden en royalties niet zullen volstaan om de lening terug te betalen en dat Gécamines zijn schuldenlast misschien nog zal zien oplopen door het ondertekenen van dit contract.*

Het onderzoek door Fasken, Martineau en DuMoulin werd gezamenlijk gefinancierd door MO, Broederlijk Delen, 11.11.11 en Raid."*

"Een tango mortale

Het besluit van Fasken, Martineau en DuMoulin is duidelijk: eens te meer

zal Gécamines, en dus de Congolese bevolking, weinig voordeel halen uit dit partnership, ook al gaat het dit keer om de grootste bekende voorraden van Katanga. Daarmee lijkt de definitie die de Belgische senaat in 2003 van plundering (zie hoger) gaf ook hier van toepassing. Daarmee gaat dus een kans verloren om van de Katangese rijkdommen opnieuw de cashkoe van de Congolese staat te maken. Een parlementaire commissie én een Wereldbank rapport raden dit soort contracten af. Toch worden ze getekend. (...) De Congolese politici slaagden erin de effectieve benoeming van een nieuwe internationale topman tot begin 2006 uit te stellen, zodat ze zonder buitenlander aan het hoofd van Gécamines de kroonjuwelen konden onderhandelen. Waarom doet de Congolese overheid dat? Een consultant die een en ander van dichtbij meemaakte: 'Omdat het management van Gécamines niet echt over de capaciteiten beschikte om goed te onderhandelen en omdat de politici "oplosbaar zijn in dollars"'

Christophe Lutundula: 'De leiders hebben weinig respect voor het parlement. Als deze mensen aan het roer blijven, zal dit beleid ook doorgaan. Bovendien spijzen politici op die manier – en dus ten koste van de langetermijnbelangen van Congo – hun verkiezingskas.' Een tijd geleden al lekte een intern document van de PPRD, de partij van Joseph Kabila, uit: 'Onderstrepen we dat meneer George-Arthur Forrest en zijn groep eruit springen omdat ze ons stap voor stap hebben gesteund in de geleidelijke inplanting van onze partij.'(...)

Marc-Olivier Herman van Broederlijk Delen vindt eveneens dat België (...) maar al te veel laat betijen op economisch gebied. 'Ons land wil, via Forrest, ook een deel van de koek en dreigt daarmee de toekomst van Congo te hypothekeren.

'Om een contract te tekenen, moet je met twee zijn: it takes two to tango. Dan verbaast het dat Minister De Gucht wel kritiek uit op de Congolese leiders, maar zo weinig aan te merken heeft op de andere partner in deze tango mortale, de private actoren. Een van hen, George Forrest,

herbenoemde hij zelfs tot adviseur Buitenlandse Handel. Om een reactie gevraagd, zei Karel De Gucht geen commentaar te willen geven op contracten die hij niet kende. 'Ik denk dat ik met het Tanzaniadossier genoeg bewezen heb dat ik onafhankelijk sta tegenover Forrest. Maar ik heb ook geen zin om er de grote slechterik van te maken, want hij is beter dan de meeste ondernemers in Katanga. Bovendien weet hij dat hij zich zal moeten aanpassen als er in Congo een rechtstaat groeit. (...)'

Onderaan dit artikel wordt International Peace Information Service (Antwerpen) bedankt voor haar steun bij de research voor dit artikel.

Er moet worden nagegaan of de journalist, tweede geïntimeerde, bij het schrijven van dit artikel heeft gehandeld zoals een normaal, zorgvuldig en vooruitziend journalist dit zou hebben gedaan in dezelfde omstandigheden.

Tweede geïntimeerde mag zich beroepen op de vrijheid van meningsuiting, zoals deze wordt gewaarborgd door de artikelen 19 en 25 van de Grondwet en door artikel 10 EVRM.

In het bestreden vonnis werd geoordeeld dat er, wat dit artikel betreft, geen fout werd begaan, en dit op grond van de volgende overwegingen:

"Het artikel is gesteund op standpunten van verschillende niet-gouvernementele organisaties, het advocatenkantoor Fasken Martineau waaraan gevraagd werd een analyse te maken betreffende mijncontracten en openbare verslagen. Het artikel kadert in een artikelenreeks die in 2005 en 2006 gewijd werden aan de Democratische Republiek Congo.

(Tweede geïntimeerde) omschrijft zijn artikel in conclusie terecht als kritisch, geëngageerd doch evenwichtig, waarbij (eerste appellant) en de

Forrest Groep niet onvermeld konden blijven, enerzijds vanwege hun jarenlange prominente aanwezigheid in de Congolese economie en anderzijds als actueel voorbeeld van de wijze waarop de mijnen geëxploiteerd worden.

Terecht stelt (tweede geïntimeerde) dat van een gemiddeld aandachtige lezer mag verwacht worden dat hij geen voortvarende of onterechte conclusies zal trekken uit een bepaalde berichtgeving.

(Appellanten) beweren dat het artikel bol van leugens en onjuistheden staat en dat het elke objectiviteit mist.

(...)

(Tweede geïntimeerde) heeft zich gesteund op tal van bronnen, zowel van nationale als van internationale aard, zowel van openbare overheden als van ngo's. Deze bronnen werden ook telkens duidelijk vermeld.

Het feit dat er melding wordt gemaakt van een advies dat de ngo's gekregen hadden van een Canadees advocatenkantoor, dat na de publicatie stelt dat de analyse niet de opinie van het kantoor weergeeft, kan niet ten laste gelegd worden aan (tweede geïntimeerde). Het onderzoek werd gezamenlijk gefinancierd door MO, Broederlijk Delen, 11.11.11. en Raid, waardoor het publiceren ervan niet aan (tweede geïntimeerde) rechtstreeks kan verweten worden.*

(...)

Het weze herhaald dat op een journalist geen resultaatsverbintenis rust nopens de juistheid van de door hem berichte feiten. Zijn aansprakelijkheid komt slechts in het gedrang wanneer hij niet gehandeld heeft als een zorgvuldig journalist die zich geplaatst ziet in dezelfde omstandigheden. Zulks is niet het geval wanneer hij, zonder zich te laten leiden door sensatie, de nodige informatie vergaart en de versies van de verschillende partijen op een evenwichtige wijze weergeeft (zie ook Antwerpen 26 september 1995, R.W. 1995-96, 855).

Uiteraard moet het artikel geplaatst worden binnen het kader en de lezers waarvoor het magazine bestemd is. De journalist heeft nu eenmaal een artikel geschreven dat verschenen is in een geëngageerd maandblad. De lezer zal derhalve de berichtgeving vanuit dit oogpunt lezen. Het maandblad staat vol van kritische bedenkingen bij de gang van zaken in de hele wereld. Het is duidelijk het opzet van MO-magazine om de lezer via een kritische kijk wakker te schudden voor bepaalde wantoestanden.*

Bovendien dient erop gewezen te worden dat, in tegenstelling tot hetgeen (eerste appellant) laat uitschijnen, het artikel niet alleen (appellanten) betreft, doch veel meer een schets is van de dramatische economische toestand in Congo. Uiteraard is ook het tijdstip van het verschijnen van het artikel van belang. Het was de bedoeling van de journalist om op de vooravond van de verkiezingen de huidige toestand te schetsen, en zich luidop de vraag te stellen of de verkiezingen enige verandering in Congo zou(den) brengen.

(Appellanten) kunnen ook niet voorbijgaan aan de verschillende passages waarin ze in een goed daglicht gestoken worden. Ook hieraan gaat (tweede geïntimeerde) als journalist niet voorbij. (Appellanten) kunnen blijkbaar de hele kritiek rond de gang van zaken inzake de mijnactiviteiten moeilijk verdragen. Ze verliezen hierbij evenwel uit het oog dat ze een fout lastens hen persoonlijk dienen aan te tonen teneinde een schadevergoeding van de journalist te kunnen vorderen.

Niet enkel (eerste appellant) en zijn bedrijf worden onder de loep genomen. Dat (appellanten) in dit artikel genoemd worden en dat ze op sommige vlakken bekritiseerd worden, is te verwachten.

Als grote, Belgische industrieel die vaak in opspraak komt in België, moet (eerste appellant) dit soort artikels in gespecialiseerde maandbladen dogen.

(Tweede geïntimeerde) kan niet worden verweten zich anders te hebben gedragen dan wat van (een) normaal en zorgvuldige handelende auteur die zich in gelijke omstandigheden bevindt, wordt verwacht. Hij heeft geen fout begaan door het artikel te schrijven en heeft zich ook niet onzorgvuldig gedragen."

Deze overwegingen worden door het hof beaamd, met deze precisering dat eerste appellant niet werd gehoord door tweede geïntimeerde en zijn versie dan ook niet werd weergegeven.

In antwoord op de middelen en argumenten van de partijen, dient hieraan nog het volgende te worden toegevoegd.

Een normaal voorzichtig, zorgvuldig en vooruitziend journalist moet de door hem meegedeelde gegevens op een redelijke wijze controleren en in de mate van het mogelijke de waarachtigheid van feiten toetsen.

Op hem rust echter geen resultaatsverbintenis inzake de correctheid van de informatie. Men kan van hem geen absolute waarheid en objectiviteit eisen en het is niet omdat bepaalde informatie onjuist zou blijken te zijn, dat hij foutief heeft gehandeld.

Ook meningen die niet neutraal zijn, moeten worden beschermd, vooral wanneer het, zoals hier het geval is, gaat om zaken van algemeen belang.

Personen die beroepshalve met de publieke opinie worden geconfronteerd, moeten meer kritiek dulden, zelfs met een zekere dosis overdrijving. Dit

geldt ook voor zakenlui.

Tweede geïntimeerde heeft zich gesteund op de volgende bronnen:

- het rapport van "International Mining Consultants" (IMC) in opdracht van de Wereldbank, gepubliceerd in 2004, die de joint venture overeenkomsten analyseert die Gécamines heeft gesloten met privé-investeerders,
- het rapport van de Congolese parlementaire onderzoekscommissie onder leiding van Christophe Ludundula (25 juni 2005),
- het "Country Report" over de Democratische Republiek Congo van het Internationaal Muntfonds (IMF) en
- de analyse van twee mijncontracten door een Canadees advocatenkantoor, dit alles aangevuld met verklaringen van toenmalig Minister van Buitenlandse Zaken Karel De Gucht, van de heer Herman van Broederlijk Delen en van een vakbondsman die heel wat werklieden van Gécamines blijkt te hebben vertegenwoordigd.

Dit artikel kan dan ook niet zomaar worden afgedaan als de weergave van goedkope leugens die werden bedacht in een complot van MO* met sommige ngo's (niet-gouvernementele organisaties), die haar oprichters en leden zijn, in het kader van een haatcampagne tegen appellanten, opgesteld om deze ngo's ter wille te zijn.

Tweede geïntimeerde werpt terecht op dat het artikel moet worden gezien in het bredere kader van zijn bedoeling om een algemeen beeld te schetsen van de Congolese mijnindustrie. Elke kritiek mag dan ook niet zomaar worden beschouwd als een terechtwijzing of beschuldiging van

appellanten. Dat eerste appellant meer dan anderen ter sprake komt in het artikel kan wel worden verklaard door het feit dat het gaat om een Belg, die adviseur is voor de Buitenlandse Handel.

Het was niet foutief om, nadat voormeld advocatenkantoor afstand had genomen van haar eigen analyse, dit niet te (laten) vermelden in een latere editie van MO* en de online versie van het artikel niet te verwijderen van de website. Het is niet omdat dit advies werd betaald door MO*, Broederlijk Delen, 11.11.11 en de ngo Raid, dat deze analyse niet onafhankelijk en niet onpartijdig zou zijn. Uit de stukken blijkt niet dat er geen toestemming werd gegeven voor de publicatie van deze analyse, noch dat tweede geïntimeerde dit verslag onjuist zou hebben geciteerd in het daaraan gewijde kader in de publicatie. In het artikel wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de inhoud van de analyse en datgene wat anderen hierover zeggen.

De bewering dat ook de Forrest groep afneemt van de zogenaamde "creuseurs" is de weergave van het standpunt van de heer Herman van Broederlijk Delen. Dit geldt ook voor het citaat "geen behoefte aan heldere regels", dat echter in de volgende context moet worden geplaatst: de heer Herman bestempelt eerste appellant als de enige ernstige ondernemer in Katanga, die, dankzij het door hem opgebouwde relatiernetwerk, geen behoefte heeft aan heldere regels en het voordeel heeft dat hij kan functioneren in een omgeving zonder duidelijke rechtsregels.

Het is op zich evenmin foutief te poneren dat de privépartners niet beschikken over de mijnervaring die in verhouding staat tot de enorme omvang van het project, in tegenstelling tot één van de grootste mijnbedrijven ter wereld. Dit standpunt, dat op zich niet beledigend of

lasterlijk is, wordt door tweede geïntimeerde overigens gekaderd in het feit dat er geen internationale aanbesteding is. De twijfel over deze mijnervaring komt overigens eveneens aan bod in de rapporten van het IMC en van de heer Lutundula.

Gelet op het gebruik van informatie uit diverse, onafhankelijke, betrouwbare en los van elkaar staande bronnen en uit diverse verklaringen, heeft tweede geïntimeerde in de gegeven omstandigheden geen fout begaan door eerste appellant niet aan het woord te laten en diens versie niet weer te geven in het artikel.

Er kan evenmin worden aangenomen dat tweede geïntimeerde op foutieve wijze heeft nagelaten om de positieve verwezenlijkingen van appellanten ter sprake te brengen.

Eerste appellant heeft bovendien de gelegenheid gehad om zijn visie en initiatieven voor te stellen in diverse interviews die hij heeft gegeven.

Het besluit luidt dan ook dat, wat het artikel zelf betreft, geen enkele fout wordt aangetoond.

De door appellanten aangehaalde administratieve bemiddelingsprocedure, die door 11.11.11 werd opgestart bij het Belgisch Nationaal Contactpunt dat bevoegd is voor het toezicht op de naleving van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, en het nadien opgestelde memorandum dat door de ngo's 11.11.11, Broederlijk Delen en Raid werd verspreid, zijn niet ter zake dienend.

10. Het hof dient ook nog na te gaan of er al dan niet foutief werd gehandeld door de wijze waarop dit artikel is gepubliceerd.

Appellanten verwijzen in dat verband naar

- de tekening van de zogenaamde tango mortale met eerste appellant en president Kabila,
- de titel ingevoegd in het artikel ("Forrest: onderkoning van Katanga") en de gebruikte ondertitels,
- de foto van eerste appellant, met als onderschrift: "George Forrest: Geen behoefte aan heldere regels", en
- de aanwezigheid op dezelfde bladzijde van een artikel gepubliceerd naast het litigieuze artikel, met een overzicht van de oorlogsslachtoffers in de Democratische Republiek Congo sedert 1998.

Het hof overweegt als volgt.

In het bestreden vonnis wordt hierover het volgende overwogen:

"(Appellanten) verwijzen tevens naar de opdringerige en overdreven titels en ondertitels die in het artikel werden gebruikt. Tenslotte wordt gewezen op de tekenende plaats van het artikel in het tijdschrift, met name juist voor een artikel over de oorlogsslachtoffers van Congo.

(...)

Ook de linken met de foto's, de gebruikte ondertitels en de artikels die volgen op het kwestieuze artikel van (tweede geïntimeerde) kunnen hem niet verweten worden (...). Appellanten tonen immers niet aan op welke manier de journalist hier inzake niet zou gehandeld hebben als een objectief en voorzichtig journalist."

Het hof sluit zich ook hier aan bij deze overwegingen en voegt er het volgende aan toe.

Titels en ondertitels kunnen niet genuanceerd zijn zoals een artikel. Het is logisch en aanvaardbaar dat wordt gezocht naar (onder)titels die goed klinken en die de lezer ertoe aanzetten de inhoud van een artikel te lezen. De lezer van het MO* magazine weet echter dat de boodschap niet wordt beperkt tot de titel.

In het licht van het in dit artikel behandelde thema en het feit dat het door eerste geïntimeerde uitgegeven magazine een opiniërend maandblad wil zijn, dat betrouwbare, relevante en diepgravende analyses en opiniestukken wil brengen over en vanuit de hele wereld, met als inhoudelijke klemtonen onder andere economie en ontwikkelingsvraagstukken, kunnen de door appellanten aangehaalde titel en ondertitels niet als beledigend, lasterlijk, kwetsend en/of leugenachtig en derhalve als foutief worden beschouwd. Zij sluiten immers aan bij hetgeen in dit artikel wordt besproken.

Dit geldt eveneens voor de spotprent, waarin eerste appellant en president Kabila worden afgebeeld in een zogenaamde tango mortale. Deze prent illustreert door middel van een karikatuur met een zekere, maar niet foutieve overdrijving, de verwevenheid tussen politiek en industrie, de steun die eerste appellant blijkt te hebben gegeven aan de partij van deze president en het sluiten van mijncontracten met de Forrest groep.

Het geldt evenzeer voor de tekst "*George Forrest: Geen behoefte aan heldere regels*". Dit sluit aan bij de in het artikel opgenomen verklaring van de heer Herman dat eerste appellant de enige ernstige ondernemer is in

Katanga, dat hij dankzij het relatienetwerk dat hij de voorbije dertig jaar heeft opgebouwd, geen behoefte heeft aan heldere regels, integendeel, en dat zijn comparatief voordeel juist is dat hij kan functioneren in een omgeving zonder duidelijke rechtsregels. De lezer ziet duidelijk dat dit geen verklaring is van eerste appelllant zelf en de schijn van het tegendeel wordt niet gewekt.

Dat dit artikel wordt gevolgd door een ander artikel, dat niets te maken heeft met het vorige, geschreven is door een andere auteur en handelt over het aantal oorlogsslachtoffers in de Democratische Republiek Congo, is evenmin foutief. Er wordt immers niet bewezen dat men hierdoor een associatie heeft willen oproepen tussen appellanten en deze slachtoffers. Er wordt zelfs niet aangetoond dat een lezer van dit tijdschrift deze associatie zal maken.

11. Appellanten vorderen de publicatie van huidig arrest op de begin- of homepagina van de websites van geïntimeerden en de mededeling van dit arrest aan alle gekende bestemmingen van het “memorandum”.

Het hof oordeelt dat er geen reden is om deze publicatie en mededeling te bevelen.

Deze publicatie is niet van aard om enige schade te vergoeden die meer dan zes jaar geleden werd veroorzaakt door de karikatuur op de voorpagina van het magazine en op de welkomspagina van de website van eerste geïntimeerde. Gelet op de inmiddels verstreken tijdsduur is deze publicatie in ieder geval niet opportuun.

OM DEZE REDENEN :**HET HOF**, recht doende na tegenspraak,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Verklaart het principaal hoger beroep en het incidenteel beroep ontvankelijk doch enkel het principaal hoger beroep in de volgende mate gegrond.

Doet het bestreden vonnis teniet, in zoverre bepaalde vorderingen tegen huidige geïntimeerden niet ontvankelijk werden verklaard, en in zoverre uitspraak werd gedaan over de kosten.

Opnieuw beslissend,

Verklaart alle vorderingen tegen beide geïntimeerden ontvankelijk.

Verklaart deze eisen slechts gedeeltelijk gegrond.

Bevestigt het bestreden vonnis, in zoverre het de eis van eerste appellant tegen eerste geïntimeerde gegrond verklaart met betrekking tot de karikatuur op de voorpagina van het magazine en de welkomspagina van de website van eerste geïntimeerde, met deze wijziging dat het bedrag van de vergoeding voor materiële en morele schade wordt gebracht op 5.000 euro, interest tot de datum van huidig arrest inbegrepen.

Veroordeelt eerste geïntimeerde tot het betalen aan eerste appellant van de verwijlinterest aan de wettelijke rentevoet op voormelde som van 5.000 euro vanaf de datum van huidig arrest tot de datum van de uiteindelijke betaling.

Wijst appellanten af van het meergevorderde.

Veroordeelt beide appellanten in de kosten van de dagvaardingen die aan
en aan
werden betekend, vastgesteld op
183,31 euro +222,94 euro.

Veroordeelt beide appellanten, enerzijds, en eerste geïntimeerde, anderzijds, in de helft van de overige kosten van beide aanleggen, vastgesteld in hoofde van beide appellanten op 10.946,74 euro (€ 260,74 + € 5.000 + € 186 + € 5.500) en in hoofde van beide geïntimeerden op 10.500 euro (€ 5.000 + € 5.500).

Aldus gevonnist en uitgesproken ter openbare terechtzitting van de burgerlijke **achtste kamer** van het hof van beroep te Brussel, op **11.12.2012** waar aanwezig waren en zitting hielden :

B. LYBEER,
C. VAN SANTVLIET,
E. HERREGODTS,
K. BATSELIER,

Kaatje BATSELIER

Catharina VAN SANTVLIET

Raadshoer dd. Voorzitter,
Raadshoer,
Raadshoer,
Griffier.

Els HERREGODTS

Bruno LYBEER